Esteettömyyskävely

4.4.2023 Rovaniemen kaupungin vammais- ja vanhusneuvostot
Raportti

Teksti: Jonna Leppiaho ja Oona Kurth, Päätöksenteon ja johdon palvelut
Kuvat: Leena Kantola, Rovaniemen kaupungin tekniset palvelut

Esteettömyyskävely Rovaniemellä 4.4.2023

Vammais- ja vanhusneuvostot järjestivät esteettömyyskävelyn tuodakseen esiin haasteita, joita syntyy, jos kaupunkisuunnittelussa ei ole kaikilta osin huomioitu esteetöntä liikkumismahdollisuutta. Vammaiselle henkilölle esteettömyys merkitsee fyysisen ympäristön ja tilojen sekä henkisen ja sosiaalisen ympäristön saavutettavuutta ja ennen kaikkea myös palveluiden ja tuotteiden helppokäyttöisyyttä. Esteettömyys on määritelty ihmisoikeudeksi YK:n vammaissopimuksessa.

Tapahtumassa tuotiin esiin havainnollistaen esteettömyyden toteutumista Rovaniemen keskusta-alueella etukäteen suunnitellun reitin mukaisesti. Kävelytempauksen tavoitteena on kaupungin ympäristöstä ja rakentamista vastaavien tahojen herättäminen epäkohtiin sekä edesauttaa yritysten ja palvelujen mahdollisuuksia edesauttaa esteetöntä liikkumista. Esteettömyyskävelyitä on toteutettu Rovaniemellä aikaisemmin vuosina 2022 ja 2019 vanhus- ja vammaisneuvoston toimesta sekä aiemmin kaupungin yhdyskuntatekniikan toimesta kymmenisen vuotta sitten.

Tämän vuotiselle esteettömyyskävelylle kokoonnuttiin aurinkoisessa kevätsäässä. Lämpötila oli noin kaksi astetta ja kaupungin keskusta-alueella oli vielä runsaasti lunta. Huhtikuun alulle tyypilliseen tapaan kaduilla kohdattiin jo monenlaista olosuhdetta lumesta jäisiin, liukkaisiin pintoihin ja sulamisvesien aiheuttamaan loskaan ja vesilammikoihin. Ympäristöä ja liikkumista tarkasteltiin osallistujien kesken yhdessä kävelyn edetessä keskustellen. Samalla mietittiin myös ratkaisuja havaittuihin epäkohtiin.

Esteettömyyskävelyyn osallistui 32 henkilöä. Osallistujia oli vanhus- ja vammaisneuvostoista, yhdistyksistä, järjestöistä, Rovaniemen kaupungin yhdyskuntatekniikasta sekä katujen kunnossapidon palveluntuottaja Alltime Oy:ltä. Paikalla oli myös Rovaniemen kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja muutama kaupunginvaltuutettu. Kävelyn reitti kulki seuraavasti: Vanha Tori - Toripuistikon liikennevalot - Korkalonkatu - Sampo Apteekki invapysäköinteineen - Kansalaistalo - Rovaniemen Teatteri.

Tapahtuman aluksi kokoonnuttiin Vanhan Torin puistoon, jossa vammais- ja vanhusneuvostojen puheenjohtajat toivottivat osallistujat tervetulleiksi ja esittelivät kävelyllä lainattavissa olevia apuvälineitä. Lapin hyvinvointialueen apuvälinelainaamo tarjosi osallistujien käyttöön pyörätuoleja, rollaattoreita ja kyynärsauvoja ja lisäksi vammaisneuvoston järjestämänä osallistujat saivat kokeilla erilaisia haittalaseja ja valkoisia keppejä. Osallistujat hyödynsivät monipuolisesti tarjolla olleita apuvälineitä ja saivat kokemustietoa siitä, millaisia haasteita apuvälineitä käyttävä voi kadulla kohdata. Kävelyn jälkeen kokoonnuttiin Rovaniemen Teatterin aulaan loppukeskustelun ja kahvittelun merkeissä.

Huomioita reitin varrelta ja ehdotuksia esteettömyyden parantamiseksi

Vanha Tori - Toripuistikko
Vanhalta Torilta lähdettiin Pirkkakatua ylöspäin kohti Toripuistikkoa.

Vastassa oli ylämäki ja kadulla pehmennyttä sohjoa, mikä teki etenemisestä raskasta erityisesti apuvälineillä. Osuus oli kuitenkin hyvin hiekoitettu ja hiekoitus yleisesti keräsi kiitosta pitkin reittiä.

Toripuistikon liikennevalot
Liikennevalot eivät olleet kävelyn aikaan toiminnassa, myöskään näkövammaisille ei kuulunut äänimerkkejä. Valoja oltiin kuitenkin korjaamassa viivytyksettä.

Liikennevalojen ympäristössä oli iso vesilätäkkö ja aurauskasoja. Vesilätäköt ovat näkövammaisille haasteellisia ja niiden kiertäminen vaikeaa. Talven aikana erityistä haastetta samoissa liikennevaloissa on aiheuttanut lumesta muodostunut korkea kynnys risteysalueilla. Apuvälineillä on ajoittain ollut mahdotonta päästä tästä yli ilman toisen henkilön apua.

Tie on erittäin runsaasti liikennöity ja siitä kulkee myös raskasta kalustoa. Esteettömyyskävelyn aikana tien ylitys vaati muun muassa kovien ajonopeuksien vuoksi liikenteen pysäyttämistä.

Toripuistikon liikennevalot ovat talven aikana olleet monella tapaa ongelmalliset. Valot ovat nopeat ja erityisesti hitaammin liikkuvilla henkilöillä on vaikeuksia ehtiä ylittää tie vihreiden valojen aikana. Kaistojen välillä oleva välisaareke on kapea ja apuvälineen kanssa välisaarekkeella odottaminen voi kapeuden vuoksi aiheuttaa jopa vaaratilanteen.

Korkalonkatu väliltä Toripuistikko-Pekankatu
Kävelytie oli monin paikoin kuoppainen, lumi oli kasautunut ja osin sulanut. Osuudella oli vaikea liikkua apuvälineillä.

Liikekiinteistön kohdalla kyltti oli asetettu keskelle kävelytietä aiheuttaen mahdollisen vaaratilanteen. Kylttiä kiertäessä on vaarana horjahtaa ajoradalle.

Osuuspankin liiketila Korkalonkadulla
Osuuspankin uudisrakennuksen kaksi ovenavauspainiketta oli asetettu liian korkealle, pyörätuolista ei ole mahdollista painaa nappia.

Koskikadun kävelykatuosuus Korkalonkadun risteyksessä
Kävelykadun ja Korkalonkadun risteyksessä oli suuri vesilätäkkö, joka vaikeutti näkövammaisten liikkumista.

Pekankadun ja Maakuntakadun risteysalue
Ennen risteystä kävelytiellä oli pysäköintimaksuautomaatin ja kiinteistön välissä kapea kohta, jota ei voi puhdistaa koneella. Tästä aiheutuu lumikasoja ja epätasaisuutta kadulle, mikä vaikeuttaa kulkua.

Maakuntakadun ylitys Sampokeskuksen kulmalta
Autoilijat eivät väistäneet jalankulkijoita ja risteys oli jalankulkijoille vaarallinen. Liikenne jouduttiin pysäyttämään, jotta tie voitiin ylittää.

Sampokeskuksen parkkihalliin johtavan kulkuväylän läheisyydessä oli vanhaan tyyliin tehty viemäri, jossa on pelkkä vesiputki. Sen kohdalta asfaltti oli repeytynyt ja kivetyksen reuna pettänyt, jolloin putken kohdalle on muodostunut kulkua vaikeuttava kuoppa.

Invapysäköinti Sampokeskuksen edessä Pekankadun puolella

Invataksin tuodessa asiakasta pyörätuolilla paikalle, tulee pyörätuoli purkaa autosta takalaudan kautta. Pyörätuolilla liikkuva asiakas joutuu kiertämään ajoradan kautta seuraavalle suojatielle, koska heti invapaikan vieressä on korkea kynnys jalkakäytävälle eikä sitä pysty ylittämään pyörätuolilla.

Kansalaistalo

Kansalaistaloon johtava luiska on kapea ja siitä puuttuu turvareunus. Luiska on jyrkkä ja ovi aukeaa väärään suuntaan. Ovesta myös puuttuu avauspainike ja mekaaninen avaus. Kansalaistalon toimijat ovat vuokralla tässä kiinteistössä, joka on suunniteltu alunperin pankin toimitiloiksi.

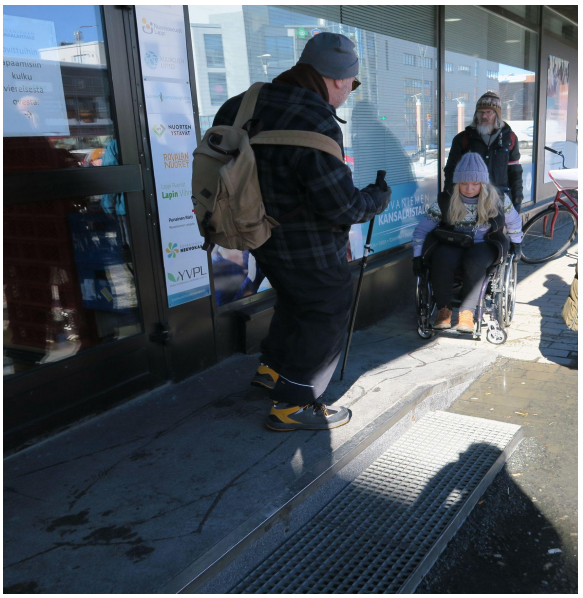

Kansankatu Ruokasenkadun risteyksestä Hallituskadulle asti
Ruokasenkadulta Kansankadulle käännyttäessä suojatiellä oli reilusti polannetta. Kansankatu oli paikoin luminen, sohjoinen ja erittäin vaikea kulkea.

Kansankadulla vasemmalla puolella Hallituskatua kohti käveltäessä kiinteistön kohdalla kadulla kallistus lumen vuoksi voimakkaasti toispuoleinen. Pyörätuolilla oli mahdonta kulkea tästä ja joutui vaihtamaan puolta. Kyseessä oli alue, jonka kunnossapidosta vastaa kiinteistö. Yhdyskuntatekniikan taholta kehittämiskohteeksi tunnistettiin viestintä kiinteistöjen ja kaupungin kunnossapidon välillä.

Hallituskadun ylitys suojatieltä Teatterin kohdalla
Autoilijat antoivat hyvin tilaa tienylittäjille. Kuluneen talven aikana Hallituskadun ylittäminen teatterin kohdalta on ollut pyörätuolilla vaikeaa ja vaatinut avustamista.

Rovaniemen Teatteri

Luiskasta puuttuu turvareunus ja kaiteesta alin johde, jolloin ei saa otettua kädellä tukea kaiteesta pyörätuolissa istuen. Ovenavauspainike on liian korkealla pyörätuolia käyttävälle. Teatterin sisäänkäynnin kynnys on korkea, pyörätuolilla oli huomattavia vaikeuksia päästä yli.

Yhteenveto

Teatterin aulassa käytiin tapahtuman päätteeksi antoisaa vuoropuhelua osallistujien kesken. Se onkin yksi esteettömyyskävelyn keskeisistä tavoitteista ja oli ilahduttavaa, että osallistujat edustivat niin monia eri käyttäjäryhmiä ja päätöksenteon ja suunnittelun eri tahoja.

Liikennevalot puhututtivat osallistujia erityisen paljon. Keskustelijat totesivat, että useassa kohtaa liikennevalot ovat liian nopeat ja kynnykset korkeita pyörätuolilla kulkevalle ja ongelma ei rajoitu ainoastaan talviaikaan. Toisaalta kynnykset ovat tärkeitä näkövammaisille, mutta kaikki käyttäjäryhmät huomioiden ne voisivat olla nykyistä matalampia. Keskustelussa esitettiin toive, että erityisesti Toripuistikon valot säädettäisiin talvella jalankulkijoille hieman hitaammiksi.

Kiinteistöjen liittymien puhdistus oli toinen keskustelua herättänyt teema. Omakotitalon liittymä voi pahimmillaan olla turvallisuusriski, mikäli esimerkiksi kotipalvelun tai pelastushenkilöstön pääsy kiinteistöön estyy lumen vuoksi. Ongelma koskee erityisesti ikäihmisiä ja vammaisia henkilöitä. Tällä hetkellä kyseessä on sopimus- ja kustannuskysymys, mutta keskustelussa kaupunginhallituksen puheenjohtaja Susanna Junttila kertoi, että asian ratkaisemiselle on olemassa poliittinen tahtotila ja asia huomioidaan palveluiden kilpailutuksessa. Kaupungininsinööri Janne Alkki kertoi myös, että tilanne on tiedossa viranhaltijoilla ja valmistelijoilla ja vertailua muiden kaupunkien ratkaisuihin vastaavaan ongelmaan on tehty laajasti. Tarve tullaan huomioimaan jatkossa myös talousarviossa. Ratkaisun löytämisessä yhteistyö niin urakoitsijoihin kuin kaavoitukseenkin on tärkeässä asemassa.

Vammaisneuvosto kiitti puheenvuoroissaan Alltimeä hyvästä yhteistyöstä neuvoston kanssa. Yhteisillä tapaamisilla on perehdytty kunnossapidon ongelmakohtiin esteettömyyden näkökulmasta ja Alltime on osoittanut aitoa halua kuulla erityisryhmiä. Tapaamisilla on todettu, että jatkossa kunnossapitopalvelua kilpailutettaessa tulee huomioida tarve puhdistaa tienylityspainikkeiden alusta, jotta myös apuvälinettä käyttävä henkilö pääsee painamaan nappia ylittääkseen kadun.

Keskustelun lopuksi koottiin yhteen ajatuksia siitä, miten esteettömyyttä ja saavutettavuutta voitaisiin kaupungissamme edistää. Se vaatii viestintää, toistoa ja jatkuvaa työtä toteutuakseen. Aito esteettömyys ja saavutettavuus tulisi olla kiinteä osa kokonaisprosessia ja vaatii ajattelutavan muutosta. Kokemustoimijoita kannattaa osallistaa suunnitteluun varhain, jopa jo kaavoitusvaiheessa. Rovaniemellä katujen esteettömyyttä keskusta-alueella on parannettu reitti kerrallaan ja se on havaittu hyväksi käytännöksi. Esteettömyys koskee koko ihmisen elämänkaarta ja on meistä jokaiselle jossain vaiheessa ajankohtaista.

Palautteen perusteella esteettömyyskävelyn alkamisajankohta voisi jatkossa olla klo 16 jälkeen, jotta mahdollisimman moni pääsisi osallistumaan. Lisäksi ehdotettiin kohdennettujen kävelyjen järjestämistä esimerkiksi poliittisille päätöksentekijöille kokousten yhteyteen. Tapahtuman voisi vetää yhteen loppukeskustelun sanoin: kalliimpaa on kaatua, kuin hiekoittaa!